

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

Forum Liderów Banków Spółdzielczych 2021
Bankowość spółdzielcza w Polsce w nowej rzeczywistości po epidemii koronawirusa –
wnioski dla sektora na najbliższe lata
23 września 2021 r.

Konferencja została zorganizowana w trybie online. Udział w niej wzięło 652 słuchaczy.

Sesja IV

Polski Ład i Europejski Zielony Ład – co niosą dla bankowości spółdzielczej?

Moderator: Krzysztof Pietraszkiewicz, Prezes Związku Banków Polskich

Wystąpienia wprowadzające:

Arkadiusz Lewicki, Dyrektor Krajowego Punktu Kontaktowego ds. Instrumentów Finansowych Programów Unii Europejskiej, Związek Banków Polskich

- Po 2020 r. do głównych wyzwań rynku kredytowego w Polsce należą:
 - spadek popytu na kredyty inwestycyjne, w tym długoterminowe, spowodowany głównie niższym zapotrzebowaniem na finansowanie środków trwałych i wykorzystaniem środków pomocy publicznej;
 - systematyczny wzrost wymagań dot. zabezpieczeń kredytów i spadek maksymalnej kwoty kredytu oraz wzrost marż kredytowych w pierwszych miesiącach Covid-19;
 - rosnący wpływ restrukturyzacji zadłużenia oraz rosnący udział kredytów z opóźnieniem spłaty;
 - napływ ogromnych środków publicznych, w tym unijnych w formie zwrotnej, który w konsekwencji wygeneruje w bankach spółdzielczych konieczność skupienia na propozycjach optymalizujących popyt i efektywność zaangażowania kapitału bankowego.
- W przypadku uwarunkowań rynku kredytowego, przede wszystkim należy zwrócić uwagę na:
 - gwarancje BGK i gwarancje UE, które stanowią szczególną formę zabezpieczenia (4% małych i 9% średnich firm korzysta z kredytu lub leasingu z gwarancjami UE);
 - pozaustawowe moratorium kredytowe – wydłużenie okresu zawieszenia spłaty kredytu (55% małych firm i 76% średnich firm skorzystało z wakacji kredytowych, natomiast 80% małych firm i 72% średnich firm z wakacji leasingowych);
 - programy gwarancyjne, ulgi kapitałowe i elastyczne traktowanie kredytów zagrożonych, jako najbardziej pomocne środki polityki publicznej w utrzymaniu kredytu podczas pandemii.
- Korzyści ze współpracy w ramach instrumentów finansowych UE dla instytucji finansowych, to przede wszystkim: nierzeczywista, nieograniczona gwarancja na ekspozycje kwalifikowane, istotna ochrona przed ryzykiem, zmniejszenie wymogów kapitałowych,

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

narzędzia łagodzenia wewnętrznej koncentracji oraz ograniczania restrykcji dotyczących poszczególnych dłużników i/lub sektorów.

4. Dla klientów natomiast stanowią one alternatywne zabezpieczenie w odniesieniu do trudno zbywalnych składników majątku, w większości wypadków posiadają one bezpłatną gwarancję UE, nie są wymagane inne zabezpieczenia, brak lub niższe są wymagania dot. wkładu własnego, dostępne są dłuższe okresy finansowania przy niższej cenie finansowania.

5. Banki spółdzielcze uczestniczą w dystrybucji instrumentów finansowych UE jako subpośrednicy. W ramach oferty gwarancji BGK COSME uczestniczą 2 banki zrzeszające i łącznie 181 banków spółdzielczych, natomiast w ramach oferty gwarancji BGK Kreatywna Europa banki zrzeszające i 28 banków spółdzielczych. Brak jest jednak udziału lokalnych instytucji finansowych w innych programach ramowych UE.

6. Dyrektor Arkadiusz Lewicki wskazał następujące programy UE, w które banki spółdzielcze powinny się zaangażować na szeroką skalę: Employment and Social Innovation (EaSI), Europejski Fundusz Gwarancyjny, Program InvestEU.

Paweł Mirowski, Zastępca Prezesa Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;

1. NFOŚiGW z punktu widzenia realizacji Polskiego Zielonego Ładu i Europejskiego Zielonego Ładu będzie odgrywać strategiczną rolę. Wraz z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej tworzą system finansowania zadań związanych z szeroko rozumianą ochroną środowiska. Jest to mechanizm unikatowy w skali Europy i świata, który działa skutecznie.

2. Główne instrumenty na rzecz ochrony środowiska będą wdrażane przez NFOŚiGW w ramach programów: Fundusz Modernizacyjny, Krajowy Plan Odbudowy, Fundusz Transformacji Energetyki, Fundusz Innowacyjności, Mechanizm Solidarności. Powyższe inicjatywy, przed ich wdrożeniem, będą jeszcze szeroko dyskutowane, w tym z sektorem bankowym.

3. NFOŚiGW obecnie jest w trakcie realizacji programu Czyste Powietrze. Jest to przykład współpracy z sektorem bankowym, która została rozpoczęta w kwietniu br.

4. NFOŚiGW ze środków dostępnych w ramach wszystkich funduszy i programów chce zrealizować cele określone w Polityce Energetycznej Polski do 2040. Jej 3 główne filary to:

- sprawiedliwa transformacja,
- zeroemisyjny system energetyczny,
- dobra jakość powietrza.

5. Wszystkie powyższe działania będą miały charakter długoterminowy i będą miały swoje przełożenie na działalność lokalną, gdyż dotyczą zmian, jakie muszą przejść nasze małe

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

ojczyzny. W tym właśnie miejscu NFOŚiGW widzi szczególną rolę banków spółdzielczych, jako instytucji mających bieżący kontakt z Polską gminną i powiatową, czyli z beneficjentami końcowymi wymienionych inicjatyw.

Debata:

Beata Hamkało, p.o. Prezesa Zarządu Banku Spółdzielczego w Jaworze; **Bartosz Kublik**, Prezes Zarządu Banku Spółdzielczego w Ostrowi Mazowieckiej; **Paweł Mirowski**, Zastępca Prezesa Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; **Arkadiusz Lewicki**, Dyrektor Krajowego Punktu Kontaktowego ds. Instrumentów Finansowych Programów Unii Europejskiej, Związek Banków Polskich

1. Pandemia przebudowała wiele. Widoczne jest rosnące zadłużenie państwa przy wysokiej inflacji i zerowej stopie procentowej. Istnieje pokusa, że ten dług publiczny można plasować na rynkach, a rynki nie upominają się o zwiększenie jego oprocentowania. Jednakże takie działania w konsekwencji mogą powodować pewne perturbacje, które de facto już zaczynają być odczuwane w bilansach banków tj. depozyty terminowe masowo powędrowały na rynek nieruchomości. Przed pandemią struktura depozytowa w bankach spółdzielczych kształtowała się jako stosunek 50/50 w rozumieniu 50% depozytów terminowych i 50% depozytów bieżących. Obecnie jest to odpowiednio 30/70. Nie jest wiadome, jakie to będzie miało skutki w przyszłości dla banków.

2. W związku z rosnącym popytem na inwestycje w nieruchomości, banki spółdzielcze wspomagają ten proces akcją kredytową. Obecnie mamy w Polsce zerową stopę procentową i wysoką inflację. Przyjdzie moment, w którym ta stopa procentowa będzie musiała dogonić inflację i inne parametry ekonomiczne. To budzi pewne obawy dot. stabilności sytuacji ekonomicznej na przyszłość.

3. Pandemia obnażyła, że banki spółdzielcze powinny większy nacisk położyć na dywersyfikację źródeł przychodów.

4. Na koniec bieżącego roku Polska będzie mogła się pochwalić wzrostem gospodarczym. Jednakże to nie będzie dotyczyło wszystkich branż, które do tej pory czują się na rynku bardzo niepewnie. W konsekwencji ich sytuacja może mieć przełożenie na pogorszenie jakości portfeli w bankach, po wygaśnięciu rządowych instrumentów pomocowych. Sektor bankowy nie jest na to przygotowany.

5. Polskie banki spółdzielcze mają ogromne zdolności adaptacyjne i są gotowe, żeby uczestniczyć w różnych programach rozwojowych. Udowodniły to już wielokrotnie na przełomie lat (np. w ramach programu transformacji polskiej wsi, czy przy uszczelnianiu polskiego systemu podatkowego, udziale w transferowaniu pomocy z tarcz rządowych podczas kryzysu wywołanego pandemią Covid-19).

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

6. Dotychczasowe małe zainteresowanie banków spółdzielczych udziałem w programach rozwojowych wynika w dużej mierze z nadmiernej biurokracji i obciążeń proceduralnych, którym trzeba sprostać. Te procedury dla nich zbyt skomplikowane. Banki spółdzielcze często nie potrafią im w odpowiedni i efektywny sposób sprostać, a także nie widzą korzyści z uczestnictwa w różnych programach. Jednakże lokalne instytucje finansowe powinny korzystać chętniej z tych możliwości, tym bardziej, że mogą one stanowić alternatywę dla czynnika kapitałowego.

7. Mówiąc o programach rozwojowych, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na ich skalę – jest to ponad 800 mld zł w ramach nowych programów zarówno unijnych i krajowych, w których mogą uczestniczyć banki spółdzielcze na różne sposoby. Podmioty te powinny wykorzystać tę szansę.

8. Banki spółdzielcze powinny brać aktywny udział w procesach tworzenia regulacji i różnego rodzaju programów, aby mieć na nie wpływ i żeby nie obciążały one ich dodatkowymi kosztami, ani nie generowały nowych ryzyk.

9. Warto zwrócić uwagę na wszystkie dokumenty, które są konsultowane obecnie z sektorem bankowym. Od września obserwujemy zalew konsultacji dot. przede wszystkim programów unijnych: ustawa wdrożeniowa, Plan Odbudowy, Wspólna Polityka Rolna. Związek Banków Polskich monitoruje i uczestniczy w powyższych pracach oraz zachęca banki spółdzielcze również do aktywnego zaangażowania.

10. Mamy w Polsce nowoczesny i wydajny sektor lokalnych instytucji finansowych, ale jeśli spojrzymy na rentowność jego aktywów i kapitału, okazuje się, że jesteśmy na szarym końcu UE. Jest to konsekwencją wszystkich obciążeń nakładanych na te podmioty. Apel do regulatorów, aby potraktowali polskie banki spółdzielcze, jako pewnego rodzaju zasób strategiczny i jako MŚP, aby w ramach tych transferowanych środków z UE mogły one wejść również w rolę beneficjentów, a nie tylko pośredników. Bez tego trudno będzie zachować rentowność elementarną w wielu obszarach działalności tego sektora.

11. Apel do banków spółdzielczych o przyspieszenie procesu integracji sektora zarówno pionowej, jak i poziomej. Te działania pozwolą na uzyskanie efektu skali, odnalezienie się lokalnych instytucji finansowych w tych trudnych czasach i nie zgubienie rentowności.

12. Pamiętajmy, że środki z programów rozwojowych zostaną efektywnie wykorzystane tylko wtedy jeśli będziemy mieli stabilną sytuację gospodarczą i bezpieczny sektor bankowy.

13. W zakresie ochrony środowiska banki spółdzielcze i ich klienci mają ogromną rolę do odegrania. Lokalne instytucje finansowe powinny wziąć aktywny udział w prowadzeniu swojego klienta przez proces transformacji. Banki spółdzielcze już pokazały, że są zorganizowane i potrafią sprawnie działać w sytuacjach kryzysowych, przy dystrybucji rządowych instrumentów pomocowych. Dlatego tym bardziej są w stanie pomóc również w

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

transformacji środowiska. Być mentorem i nauczycielem dla klienta, a także dotrzeć tam, gdzie duże instytucje nie mogą.

14. Jednakże wyzwania, jakie są stawiane przed bankami w ramach Polskiego Zielonego Ładu i Europejskiego Zielonego Ładu, wymagają poniesienia przez instytucje finansowe istotnych kosztów. Wskazane jest, aby regulatorzy mieli to na uwadze i przewidzieli wsparcie dla banków zaangażowanych w te cele. Jest to niezwykle istotny aspekt, zwłaszcza w momencie, kiedy dochodowość banków spółdzielczych spadła znacząco.

15. NFOŚiGW widzi ogromny potencjał współpracy z bankami spółdzielczymi w ramach środków dostępnych z nowych programów. Potrzebny jest wspólny trud, aby odpowiednio skonstruować ofertę i dotrzeć z nią do jak najszerszej rzeszy beneficjentów końcowych.

16. Czekają nas ogromne wyzwania w ciepłownictwie gminnym i powiatowym. NFOŚiGW ma projekt doradztwa energetycznego, w ramach którego organizowane są spotkania z władzami lokalnymi i podmiotami odpowiedzialnymi za lokalny system ciepłownictwa, aby zdiagnozować problemy i konieczne obszary inwestycji, określić możliwości udziału w funduszach, dążąc przede wszystkim do przejścia na czystą energię i redukcję kosztów dla mieszkańców.

17. W Polsce obserwujemy rosnący popyt na instalacje fotowoltaiczne, które są dofinansowywane przez NFOŚiGW. Mamy już ich ponad 600 tysięcy. Kwestią problematyczną jest przyjmowanie energii z sieci niskiego napięcia, wyprodukowanej przez prosumentów. NFOŚiGW przedstawił planowane działania w tym zakresie:

- zbiorcze magazyny energii - trwają ustalenia między NFOŚiGW a EBI dotyczące stworzenia dedykowanego programu (przewidywany budżet wynosi ok. 1 mld zł). To nie rozwiąże całkowicie problemu, ale przynajmniej zniweluje go w niewralgicznych punktach.
- indywidualne magazyny energii – w ramach programu Mój Prąd 4.0, mają one generować autokomsumpcję wytworzonej energii.
- biogazownie – będziemy transformowali system energetyki przechodząc z systemu opartego na węglu na energetykę jądrową. To będą szybkie działania, rewolucyjne. Zanim jednak osiągniemy ten cel będziemy przekształcać obecny system na bardziej zielony, właśnie poprzez tworzenie instalacji biogazowych.

18. Jesteśmy na ostatniej prostej uruchomienia wspólnej realizacji programu Czyste Powietrze. Apel i prośba od NFOŚiGW skierowana do banków spółdzielczych i zrzeszających o współpracę z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i wypracowanie obustronnie akceptowalnych mechanizmów i procedur, aby program ten stał się wspólnym sukcesem.

19. NFOŚiGW bardzo ma bardzo pozytywne doświadczenia z współpracy z bankami spółdzielczymi, widzi ich potencjał w dotarciu do beneficjentów różnych regionów w Polsce i wyraził otwartość oraz chęć dalszej współpracy w przyszłości.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

Uroczystość przyznania Nagrody Liderów Polskiej Bankowości Spółdzielczej

Nagrody Liderów Polskiej Bankowości Spółdzielczej 2020 zostały przyznane w dwóch kategoriach:

1. Liderzy efektywności:

- I miejsce – Bank Spółdzielczy w Skórczu
- II miejsce – Bank Spółdzielczy w Ostrowi Mazowieckiej
- III miejsce – Spółdzielczy Bank Ludowy w Złotowie

2. Liderzy popularności:

- I miejsce – Bank Spółdzielczy w Płońsku
- II miejsce – Bank Spółdzielczy w Ostrowi Mazowieckiej
- III miejsce – Bank Spółdzielczy w Brodnicy

Sesja V

Banki spółdzielcze w procesie przeciwdziałania praniu pieniędzy.

Moderator: **dr Tadeusz Białek**, Wiceprezes Związku Banków Polskich

Debata:

Robert Trętowski, Wiceprezes Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej SA; **Daniel Krzywiac**, Dyrektor Departamentu Strategii Projektów i Cyberbezpieczeństwa w SGB-Bank SA; **Elżbieta Franków-Jaśkiewicz**, Naczelnik Wydziału Współpracy Międzynarodowej, Departament Informacji Finansowej w Ministerstwie Finansów

1. Liczba wyzwań stojących przed sektorem bankowym, związanych z przeciwdziałaniem procesowi prania pieniędzy rośnie (w tym przede wszystkim o charakterze regulacyjnym). Banki zostały postawione w sytuacji gdzie realizują obowiązki publiczno-prawne.

2. Po wielu atakach terrorystycznych na świecie, gdzie zginęli także polscy obywatele, po skandalach i kryzysach w które były zamieszane banki, w tym działające na polskim rynku, skuteczne przeciwdziałanie praniu pieniędzy nabrało ogromnego znaczenia. Organy krajowe, w tym Ministerstwo Finansów muszą podejmować działania, aby sprostać wyzwaniom, jakie na nie spadły. Jednym z nich jest Ustawa AML i jej obowiązująca od maja br. nowelizacja, implementująca do polskiego porządku prawnego V Dyrektywę UE dot. AML. Wprowadzone przepisy oznaczają szereg zmian i nowych obowiązków dla różnych podmiotów. Dla wielu przepisów przewidziano vacatio legis do października br. ze względu na ich kompleksowość. Te regulacje dotyczyć będą również sektora bankowości spółdzielczej.

3. Warto odnotować istotne z perspektywy banków spółdzielczych zmiany i wymogi przewidziane w ww. nowelizacji:

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

- zmiany w stosowaniu środków bezpieczeństwa finansowego w odniesieniu do klientów, z którymi banki posiadają stosunki gospodarcze, z uwzględnieniem rozpoznanego ryzyka;
- ujawnianie dotyczące transakcji przeprowadzonych w nietypowy sposób, wydających się nie mieć uzasadnienia prawnego lub gospodarczego;

- mechanizm weryfikacji prawidłowości i prawdziwości informacji znajdujących się w Centralnym Rejestrze Beneficjentów Rzeczywistych (CRB).

4. MF uczuła banki spółdzielcze i ich pracowników na te obszary i zachęca do zapoznania się dodatkowo z komunikatami publikowanymi na stronie Ministerstwa Finansów w zakładce GIIF, a zwłaszcza Komunikatu nr 31 w sprawie *działań podejmowanych przez instytucje obowiązane w przypadku realizacji przez klienta transakcji niezgodnych z wiedzą tej instytucji o kliencie, rodzaju i zakresie prowadzonej przez niego działalności*, gdzie dostępne są dodatkowe, istotne informacje dot. przepisów AML.

5. Ministerstwo Finansów zdaje sobie sprawę z ogromu nowych obowiązków nakładanych na banki spółdzielcze. Jednakże, jak podkreślono, na Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, jako organ publiczny, również zostały nałożone nowe wyzwania związane z regulacjami unijnymi i krajowymi. Należy pamiętać, że wprowadzane zmiany mają za zadanie wzmocnienie i usprawnienie systemu AML.

6. Zdaniem MF przewaga banków spółdzielczych polega na znajomości swojego klienta, poprzez operowanie na rynku lokalnym. Lokalne instytucje finansowe mogą powiedzieć więcej na temat swoich klientów niż banki komercyjne, jednakże nie zwalania to ich z zachowania czujności. Świat przestępczy będzie szukał słabych ogniw systemowych. Należy pamiętać, że takie ogniwka mogą znaleźć się również w sektorze spółdzielczym. Dlatego mniejsze podmioty muszą zachować czujność i wywiązywać się z obowiązków z tytułu AML.

7. Nadchodzące inicjatywy krajowe i unijne z zakresu AML:

- trwają prace nad projektem ustawy o Systemie Informacji Finansowej (SIMF),

- w lipcu br. KE przedstawiła nowy pakiet AML - projekt 4 aktów prawnych, zawierających m.in. przepisy dot. utworzenia AMLA, Single Rulebook, czy tzw. VI Dyrektywy AML.

8. Pakiet KE przewiduje utworzenie nowego organu unijnego ds. przeciwdziałania procesowi prania pieniędzy - AMLA (Anti-money laundering Authority), którego zadaniem będzie koordynacja działań organów krajowych w tym obszarze. Będzie on również odpowiedzialny za przygotowanie regulacyjnych standardów technicznych dot. zbiorów danych w zakresie identyfikacji osób fizycznych i prawnych. W przyszłości AMLA może być odpowiedzialna za bezpośredni nadzór nad wybranymi instytucjami sektora finansowego.

9. Single Rulebook AML ma za zadanie zharmonizować przepisy dot. przeciwdziałania praniu pieniędzy w ramach UE, w tym regulacje dot. należytej staranności w stosunku do

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

beneficjenta rzeczywistego oraz uprawnień krajowych organów nadzoru i jednostek analityki finansowej.

10. Obszar AML nabiera coraz większego znaczenia dla sektora bankowego. W ostatnim czasie obserwujemy wzrost popularności kanałów cyfrowych, rozwój e-commerce, przenoszenie się klientów do sfery cyfrowej, zmianę relacji bank-klient. To stawia nowe wyzwania przed bankami w zakresie sprawnej obsługi klienta, z zachowaniem bezpieczeństwa banku. Organy krajowe czy unijne starają się działać wyprzedzająco w odpowiedzi na rosnące zagrożenia z tym związane.

11. Konsternację banków spółdzielczych powoduje, że są one postawione w sytuacji, w której muszą spełniać rosnący ogrom obowiązków AML, niezależnie od skali czy regionu prowadzenia działalności i szybko reagować na nowe wyzwania.

12. Strategiczne wyzwania, jakie czekają sektor bankowości spółdzielcze, to:

- zapewnienie jednolitego procesu AML i poziomu bezpieczeństwa w ramach zrzeszeń;
- adaptacje historycznych procesów, które funkcjonowały dotychczas, do nowo wprowadzanych, m.in. poprzez otwieranie się przez sektor spółdzielczy na nowe kanały dystrybucji, gdzie położony zostanie większy nacisk na zdalną obsługę klienta (np. składanie wniosków online przez klientów), w której procesy AML będą uwzględnione. Lokalne instytucje finansowe, które w tym będą uczestniczyć, mogą również liczyć na pomoc banków zrzeszających w tych procesach;
- kwestie nakładów finansowych na narzędzia informatyczne AML - kluczowa jest tu odpowiednia koordynacja działań na poziomie zrzeszeń i całego sektora, zwiększenie zakresu współpracy;
- pozyskanie personelu o wysokich kwalifikacjach;
- wyznaczanie beneficjenta rzeczywistego dla złożonych struktur własności;
- znaczne przyrosty pracy przy obsłudze procesów AML;
- stworzenie sprawnego systemu wymiany informacji między różnymi organami.

13. Banki zrzeszające odnotowują wzrost zapytań i interakcji w zakresie realizacji nowych obowiązków AML ze strony banków spółdzielczych. BPS SA stara się odpowiedzieć na to wyzwanie w postaci Centrum Kompetencyjnego – pomagać i koordynować prace podmiotów w zrzeszeniu.

14. Zbieranie i przetwarzanie danych o klientach wymaga odpowiednich narzędzi. W ramach BPS SA trwają prace nad projektem SFinX, który dotyczyć będzie nie tylko obsługi procesów kredytowych, ale i automatyzacji oceny ryzyka klienta, również pod kontem AML i antyfraudowym.

15. SGB-Bank SA także prowadzi działania mające na celu wzmocnienie procesów AML na poziomie całego zrzeszenia, skupione przede wszystkim na:

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

- wzmocnieniu kadr banków i ich kompetencji,
- budowie zrzeszeniowego centrum AML.

16. Aby połączyć wszystkie banki, różne procedury i sposoby działania, niezbędna jest standaryzacja procesów i dobre skomunikowanie pomiędzy członami grupy. Bez tego trudno jest wdrażać różne rozwiązania procesowe albo techniczne w ramach zrzeszenia.

17. Kolejnym istotnym aspektem przy podejmowaniu decyzji strategicznych jest rozwój usług outsourcingowych AML dla banków spółdzielczych. Będzie to miało kluczowe znaczenie dla poprawy efektywności tych procesów w sektorze.

18. Dla osiągnięcia efektu skali niezbędna jest również współpraca na poziomie obu zrzeszeń.

19. Krajowa Izba Rozliczeniowa niemalże od początku funkcjonowania systemu STIR bardzo mocno naciskała na ustawodawcę, aby dzięki ogromowi pracy i nakładów sektora bankowego, dane zbierane w tym systemie mogły posłużyć również wsparciu w obszarze AML KYC. To się udało.

20. Spore oczekiwania dotyczące możliwości wykorzystania STIR dotyczą projektu ustawy SIMF. Oczekuje się, że nowe przepisy pozwolą rozszerzyć system o dane klienta detalicznego, co będzie miało później swoje wykorzystanie również w procesach AML.

21. ZBP wspólnie z KIR są w trakcie prac nad inicjatywą utworzenia Sektorowego Centrum Usług AML. Będzie to remedium na gros problemów zgłaszanych m.in. przez banki spółdzielcze i zrzeszające. W nadchodzących tygodniach zostanie uruchomiona pierwsza faza projektu, nazwana Etapem 0 (nie wymaga żadnych nakładów ze strony banków). Są to alerty dla banków o posiadaniu w portfelu klienta wykazującego złe symptomy, np. na podstawie zachowań w innych bankach.

22. Zdaniem KIR kolejnymi obszarami wymagającymi uwagi w ramach bankowości spółdzielczej, a które w przyszłości mogą być wsparte przez Sektorowe Centrum Usług AML, są:

- kontrole okresowe – banki mają trudność w realizowaniu okresowych monitoringów, nie wszystkie podmioty stosują ten sam standard, w skali efektywności sektora te czynności robione są wielokrotnie,
- weryfikacja rzeczywistego przedmiotu działania firmy.
- zautomatyzowane procesy przekazywania informacji do GIIF – KIR zachęca banki zrzeszające do połączenia sił w ramach tworzonych inicjatyw i wzajemnej współpracy.

23. Należy podkreślić, że sektorowe działania ZBP i KIR uzyskały poparcie ze strony Ministerstwa Finansów i Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, z nadzieją na rozszerzenie ich w przyszłości na inne branże.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

24. Bankowość spółdzielcza boryka się z problemem pozyskania odpowiednio wykwalifikowanych pracowników w obszarze AML. Dlatego też KIR liczy, że z perspektywy całego sektora bankowego, w tym bankowości spółdzielczej, wspólne narzędzie KIR i ZBP będzie remedium również i na ten problem.

25. W ramach Związku Banków Polskich działa Forum AML, które stara się na bieżąco adresować bieżące problemy, jakie pojawiają się w bankach wypracowywać rekomendacje i wyjaśnienia, a także aktywnie uczestniczy w pracach regulacyjnych.

Sesja VI

Czy sektor bankowości spółdzielczej sprosta nowym oczekiwaniom technologicznym klientów po wybuchu pandemii koronawirusa? Rozwój technologiczny warunkiem przetrwania lokalnych instytucji finansowych w dobie przyspieszonej elektronizacji gospodarki. Jaki postęp nastąpił w zakresie ujednoczenia rozwiązań informatycznych w bankach spółdzielczych?

Moderator: **Bartłomiej Nocoń**, Dyrektor Zespołu Systemów Płatniczych i Bankowości Elektronicznej

Związku Banków Polskich

Debata:

Joanna Erdman, Wiceprezes Zarządu Fundacji Polska Bezgotówkowa; **Paweł Kapel**, Prezes Zarządu Banku Spółdzielczego w Lubaczowie; **Błażej Mika**, Wiceprezes Zarządu SGB-Bank S.A.; **Zbigniew Pomianek**, Wiceprezes Zarządu Asseco Poland SA

1. Banki spółdzielcze odpowiadają od kilku lat za ok 7% aktywów sektora bankowego. Jak popatrzymy na ich wyniki finansowe, to widocznym jest, że poradziły sobie w trudnej dobie kryzysu wywołanego pandemią Covid-19 całkiem nieźle. Ich wynik netto na koniec 2020 r. obniżył się o ok 20%, podczas gdy w przypadku bankowości komercyjnej był to spadek w wysokości 50%. W bankach spółdzielczych było to w dużej mierze spowodowane zmniejszaniem wartości o 40% utworzonych odpisów. W finansowych instytucjach komercyjnych mogliśmy zaobserwować odwrotny proces. Rok 2021 przyniósł odwrócenie trendu. Wynik netto banków spółdzielczych jest zaledwie o 2% wyższy niż w roku ubiegłym, podczas gdy bankowość komercyjna może pochwalić się zyskiem ponad 70% wyższym niż w 2020 r. (ze względu na malejącą skalę odpisów). Ten aspekt pokazuje kondycję sektora finansowego i daje pewne prognozy na przyszłość.

2. Patrząc na warunki gospodarcze prowadzenia biznesu bankowego, lokalne instytucje finansowe muszą myśleć o zmianie modelu prowadzenia działalności, a przede wszystkim nad wprowadzeniem zmian w swojej ofercie, przejściu na bankowość cyfrową, a także zmianie systemu obsługi klienta.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

3. Sporym wyzwaniem jest tu kwestia kosztów oraz przeprowadzenie procesu transformacji z bankowości papierowej w kierunku automatyzacji procesów.

4. Rozwiązaniem dla banków spółdzielczych jest rozwój technologiczny, który pozwoli na rozwój biznesu i podniesienie efektywności tych podmiotów. Jest duże zrozumienie ze strony lokalnych instytucji finansowych, że bez digitalizacji prowadzenie biznesu staje się coraz trudniejsze.

5. Banki zrzeszające wkładają dużo wysiłku, aby technologię i cyfryzację mocno osadzić w strategii swojej i zrzeszonych banków. Ma ona opierać się na czterech filarach:

– zrzeszeniowość,

- klientocentryczność - główny element postępu, wdrażanie rozwiązań mobilnych,

- digitalizacja – przede wszystkim BS API – dzięki temu rozwiązaniu udało się wdrożyć w bankach spółdzielczych wiele nowych rozwiązań i funkcjonalności (np. Moje ID, rozwiązania PFRowe, trwałe nośniki danych, możliwość otworzenia konta na selfie, wdrożenie usług AML), nastąpiło obniżenie kosztów komunikacji z klientami i podniesienie jej efektywności,

- efektywność informatyczna.

6. Miarą postępu są liczby. Powyższe inicjatywy odnotowują trzy cyfrowe, a nawet czterocyfrowe dynamiki przyrostu użytkowników w skali roku. Wprawdzie pułap początkowy plasował się na poziomie 0%, jednakże widać, że banki spółdzielcze i ich klienci zaczęli korzystać z tego rodzaju rozwiązań. Banki zrzeszające starają się wsłuchać w głos i potrzeby ze strony banków, klientów, ale swoje działania prowadzą także na podstawie obserwacji rynku. Celem jest dalszy rozwój.

7. Banki spółdzielcze powinny zintensyfikować prace w kierunku wprowadzenia i rozwoju inicjatyw i rozwiązań zrzeszeniowych. Obecnie mamy wielość systemów (bankowość elektroniczna, modele scoringowe). W bankach komercyjnych procesy te są łatwiejsze, gdyż posiadają one swoje departamenty i odpowiednie zasoby. Banki spółdzielcze mają natomiast dostawców i zespoły IT, przy czym dużo energii i zasobów przeznaczana jest na utrzymanie tych systemów, a na rozwój mniej. Niektóre lokalne instytucje finansowe myślą o rozwoju, jednakże robią to na własną rękę. W konsekwencji możemy się spodziewać, że nie uda się wypracować jednego systemu dla wszystkich. Zatem rekomendowanym jest, aby banki zrzeszające pełniły rolę hub'ów, dzięki czemu banki spółdzielcze będą mogły wybrać najbardziej optymalne z ich punktu widzenia rozwiązania. Znaleźć te, które pozwolą im zaoszczędzić środki finansowe i przeznaczyć je na konkurowanie z bankami komercyjnymi.

8. Jako strategiczny kierunek dla banków spółdzielczych wskazano rozwój wspólnych platform. To pozwoli realizować wspólne potrzeby rozwojowe, a także jest rozwiązaniem najbardziej bezpiecznym, stabilnym i efektywnym. Banki spółdzielcze nie dadzą rady stawiając na rozwój indywidualny, zwłaszcza w obszarze cyberbezpieczeństwa, gdzie skuteczne

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

zabezpieczenie systemu jest bardzo trudne i drogie. Jeżeli natomiast uda się sfinansować i utworzyć wspólną platformę i zespół, to będzie to zdecydowanie wyższej jakości niż przy działaniach indywidualnych.

9. Pandemia pokazała, że konieczne jest przyspieszanie rozwoju usług opartych o nowe technologie w bankach spółdzielczych. To stanowiło również wyzwanie dla dostawców systemów i oprogramowania IT, którzy na szczęście wyszli z tego wyzwania obronną ręką. Słabość, jaką obnażyła pandemia, to problemy z ciągłością kontaktu z bankami spółdzielczymi – brak contact center. Niektóre rzeczy ciężko było zrealizować czy domknąć przez brak kontaktu z poszczególnymi podmiotami, zwłaszcza w późniejszych godzinach. Należy mieć na uwadze, że bywa to też spore utrudnienie dla klienta – np. zablokowanie czy odblokowanie dostępu internetowego do konta, gdy się wydarzy w piątek po godz. 16. Dodatkowo coraz więcej usług bankowych np. internetowych, funkcjonuje w trybie 24h, co wymaga bieżącego monitoringu.

10. Należy jasno określić role i zasady współpracy między bankami zrzeszającymi a dostawcami oprogramowania. Jest to obszar, w którym należy ograniczyć wzajemną konkurencję, co będzie miało przełożenie na zwiększenie efektywności podejmowanych działań i inwestycji. Wskazane jest ustalenie długoterminowego wspólnego planu działania.

11. Fundacja Polska Bezgotówkowa wskazała, że najbardziej widoczne zmiany w zachowaniach klientów banków spółdzielczych w okresie pandemicznym, to przede wszystkim wzrost ucyfrowienia i korzystania z rozwiązań mobilnych oraz internetowych w grupie 55+ i w mniejszych miejscowościach.

12. Na znaczeniu traci także bankowość internetowa. Obecnie spora część klientów chce mieć przede wszystkim mobilny dostęp do usług. Banki muszą pójść w tym kierunku, aby móc generować dochody, gdyż niezależnie od tego co zaoferują, trend ten będzie kontynuowany.

13. W dobie pandemii Covid-19 nastąpił ogromny skok usług e-commerce. Spora grupa firm została zmuszona do dostosowania się, aby móc świadczyć usługi w tej formie. Również obserwujemy przyspieszenie rozpowszechniania się płatności bezgotówkowych po stronie klientów – BLIK, płatności kartowe - za czym idzie zwiększone zapotrzebowanie na terminale. Klienci preferują te formy płatności, jako bezpieczniejsze pod kontem przenoszenia zarasków. Duża część tych nowych trendów utrzyma się w kolejnych okresach.

14. Banki spółdzielcze nadrabiają wdrażanie rozwiązań technologicznych z opóźnieniem. To opóźnienie spowodowało pewien odpływ klientów, natomiast szybka reakcja lokalnych instytucji finansowych pozwoliła ten proces zatrzymać. Nie ma już więcej czasu na czekanie z odważnymi decyzjami. Klient musi chcieć korzystać z usług i ofert banków spółdzielczych.

15. Dla banków spółdzielczych istotną kwestią powinno być spełnianie oczekiwań technologicznych swoich klientów i odpowiedź na ich zmieniające się preferencje, ale także

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

wewnętrzny rozwój technologiczny banków. Lokalne instytucje finansowe nie są FinTechami, dlatego tym bardziej konieczne jest położenie silnego nacisku na rozwój wspólnych platform dla zwiększenia efektywności.

16. Kluczem do sukcesu lokalnych instytucji finansowych jest zatrzymanie klienta i utrzymanie relacyjności z nim. Do tego potrzebna jest budowa możliwości zaspokojenia jego potrzeb na usługi cyfrowe, e-commerce itd. Bez technologii dalsze funkcjonowanie banków spółdzielczych będzie bardzo utrudnione. Inaczej klienci podążą tam, gdzie ich oczekiwania są realizowane – w innych bardziej wyspecjalizowanych podmiotach, jak banki komercyjne czy podmioty niebankowe.

Sesja VII

Wspólne działania w sektorze. Uwspólnianie usług back-office'owych.

Moderator: **Włodzimierz Kiciński**, Wiceprezes Związku Banków Polskich

Debata:

Krystyna Majerczyk-Żabówka, Prezes Zarządu Krajowego Związku Banków Spółdzielczych; **Alicja Huczyńska**, Prezes Zarządu Banku Spółdzielczego w Koronowie; **Jacek Drzyzga**, Prezes Zarządu Banku Spółdzielczego w Pszczynie; **Edward Tybor**, Prezes Zarządu Banku Spółdzielczego Ziem Górskich KARPATIA; **Waldemar Zieliński**, Prezes Zarządu Nicolaus Bank

1. Największą barierą rozwojową, stojącą przed bankami spółdzielczymi jest kwestia kosztów, tj. szukanie oszczędności w dobie bardzo niskich stóp procentowych, pandemii i problemów klientów. W jaki sposób lokalne instytucje finansowe mogą sobie z tym wyzwaniem poradzić?

2. Banki lokalne powinny więcej uwagi poświęcić redukcji kosztów, jednakże jest to spore wyzwanie, gdyż zdaniem uczestników debaty „taniej bankować się nie da”. Dlatego też kluczem jest racjonalizacja kosztów. Jest to jedyny sposób na zwiększenie efektywności.

3. Bardzo istotnym problemem jest również czynnik ryzyka kadrowego. Aby móc spełnić swoją rolę i obsłużyć klienta, a także coraz to nowe procesy i technologie, bankom spółdzielczym potrzebna jest dobrze wyspecjalizowana kadra. Jednakże zwłaszcza w przypadku podmiotów działających w mniejszych miejscowościach, pozyskanie pracownika z odpowiednimi kompetencjami stanowi istotny problem. Dodatkowo jest to również element kosztotwórczy. Jest to kolejny argument przemawiający za uwspólnianiem pewnych procesów na poziomie zrzeszeń.

4. Banki spółdzielcze kurczowo trzymają się modelu bankowości oddziałowej, która w dzisiejszych czasach jest skazana na porażkę. Konieczna jest zmiana myślenia. Teraz większy

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

ciężar obciążeń jest związany z działalnością back-office, przez co brakuje środków na zatrudnienie ludzi do core biznesu bankowego, zajmujących się nowoczesną sprzedażą. Taka sytuacja nie występuje w żadnym innym sektorze.

5. Działania, jakie są często podejmowane przez lokalne instytucje finansowe w celu obniżenia kosztów, to redukcja zatrudniania i placówek, czyli prowadzące do ograniczenia ich możliwości dystrybucyjnych. Jeżeli chodzi o koszty osobowe, istnieje granica limitowania tego rodzaju wydatków, gdyż pewne stanowiska są niezbędne do funkcjonowania banku. Niestety niektóre banki spółdzielcze również wprowadzają obniżki wynagrodzeń pracowników, aby utrzymać się na rynku.

6. Banki spółdzielcze powinny dążyć do ograniczania generowania nowych kosztów, jak np. nakładów na coraz to droższe technologie. Niezbędne jest tu wspólne działanie, aby te koszty rozłożyć i obniżyć. Indywiduwanie banki spółdzielcze już wyczerpują swoje możliwości. Receptą na sukces są wspólne platformy, czy rozwój usług back-office'owych w ramach zrzeszeń, a nawet sektorowym. Jest to niezwykle istotny proces w obecnych strategiach zrzeszeniowych banków.

7. Model wspólnego działania jest dla bankowości spółdzielczej modelem najlepszym. Tylko w ten sposób można dążyć do obniżenia kosztów. Wspólny back-office to potrzeba, konieczność i wyzwanie, zarówno po stronie banków spółdzielczych, jak i zrzeszających. Nie możemy zatrzymać się w pół drogi, powinniśmy przyspieszyć. Są to doświadczenia potwierdzone przez zachodnie sektory bankowe.

8. Budowa wspólnego back-officu jest tematem podejmowanym już od kilku lat, jednakże nie obserwujemy postępu w tym zakresie. Jest przygotowany projekt nowej umowy zrzeszeniowej, wprowadzającej pojęcie wspólnego projektu zrzeszeniowego, który by zmuszał do udziału wszystkie banki spółdzielcze z grupy. Jednakże dotychczas nie wprowadzono takich rozwiązań. Wprawdzie nowa umowa wcale nie gwarantowałaby wyleczenia wszystkich bolączek sektora bankowości spółdzielczej, ale na pewno by pomogła. Może warto trochę odejść od własnej autonomii, na rzecz wyższego dobra? Bez zmiany przekonań nic nie da się zrobić, a bankowość spółdzielcza nie pójdzie do przodu.

9. Należy pamiętać, że w sektorze bankowości spółdzielczej oprócz liderów mamy też słabsze podmioty. Może liderzy również powinni zdecydować się na bardziej radykalne działania w celu pomocy tym słabszym? Ryzyko reputacji jest wspólne dla całego sektora i dotyczy wszystkich jego podmiotów.

10. Mówiąc o ograniczaniu kosztów, wskazana jest analiza wysokości wydatków poszczególnych banków spółdzielczych. To pozwoli uzyskać informację zwrotną o skali przedsięwzięcia.

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

11. Należy pamiętać, że ograniczanie kosztów to nie wybór najtańszego rozwiązania, ale najbardziej optymalnego i jego konsekwentne wdrażanie. Oczekiwanie od dostawców konkretnych funkcjonalności. Jeżeli działamy w grupie, to konsekwentnie realizujemy działania i inicjatywy.

12. W celu ograniczenia odpowiedzialności i kosztów cyberbezpieczeństwa, jednym z rozwiązań jest, aby banki spółdzielcze zdecydowały się na przeniesienie serwerów do wyspecjalizowanego centrum u dostawcy oprogramowania. Takie rozwiązanie, oprócz dostępu do szeregu nowych funkcjonalności, pozwolą na przeniesienie zasobów banku w obszary bardziej dla niego rozwojowe.

13. Innym aspektem jest ogólny wzrost cen i kosztów na rynku, co dodatkowo utrudnia ograniczanie wydatków w bankach spółdzielczych, nawet po przystąpieniu do IPS i stopniowemu uwspólnotowieniu działań, strona wydatkowa nie zmniejsza się. Jednakże ogranicza to jej wzrost i umożliwia przeniesienie zasobów w lokalnych instytucjach finansowych i położenie większego nacisku na zwiększanie przychodów. I właśnie na tej kwestii banki spółdzielcze powinny się przede wszystkim skupić.

14. Banki spółdzielcze powinny sprawniej działać na rzecz standaryzacji produktów i procesów. Mając takie rozwiązania wspólne, wdrażanie ich indywidualnie będzie łatwiejsze. Dodatkowo dobrze jest korzystać z doświadczeń z rozwiązań już przetestowanych i działających w innych bankach.

15. Jednakże mówiąc o wspólnych działaniach, niezbędna jest zmiana przestarzałych regulacji i niektórych ustaw. Przykładowo od 4 lat UOKiK skutecznie blokuje inicjatywy wspólnej oferty produktowej banków spółdzielczych.

16. Bankowość spółdzielcza powinna mieć wspólny priorytet - budowę wspólnej organizacji zdobywającej rynek. Obecnie jednak lokalne instytucje finansowe skupiają się przede wszystkim na indywidualnych celach, przez co często muszą walczyć o własny byt. Może warto zastanowić się nad podjęciem działań w grupach banków, które tego chcą, a nie czekać na wszystkich?

17. Jednakże nie należy umniejszać roli spółdzielczej bankowości tradycyjnej, która w dalszym ciągu świadczy unikatowe produkty klientom na swoim rynku. Bardzo często banki spółdzielcze wprowadzają modyfikacje oferty i niestandardowe warunki, na podstawie znajomości lokalnych uwarunkowań i swoich klientów. To jest wartość dodana lokalnych instytucji finansowych i ich przewaga nad bankami komercyjnymi, pomimo braku zaawansowanych technologii. Pamiętajmy, że banki spółdzielcze od lat cieszą się stabilnym udziałem w polskim rynku finansowym.

18. Związek Banków Polskich, Centrum Prawa Bankowego i Informacji oraz Krajowy Związek Banków Spółdzielczych będą wspierać procesy szybszego integrowania bankowości

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

spółdzielczej, aby była ona bardziej nowoczesna i efektywna. Należy wspólnie stwarzać kolejne okazje do rozwoju sektora lokalnych instytucji finansowych.

Opracowanie: *Katarzyna Pawlik*

Akceptacja: *Mariusz Zygierewicz*